

การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ จังหวัดชุมพร
Developing the Potential of Community Enterprises to Build Community
Strength A Case Study of a Coffee Producing Community Enterprise in
Chumphon Province

พิมพ์กมล เกษแก้ว¹, ธนากร ปักษา² และ พรรณวัสน์ โกศะโยดม³

Pimkamon Katkraw¹, Thanakorn Paksa², and Panawat Kosayodom³

*Corresponding Author**

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1*}

Program in Political Science, Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University^{1*}

สาขาวิชาธุรกิจสร้างสรรค์และเทคโนโลยีดิจิทัล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต²

Program in Creative Business and Digital Techonology, Faculty of Management Science, Suandusit University²

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์³

Program in Public Administration, Graduate School, Southeast Asia University³

E-mail: pimkamon.21@gmail.com^{1*}, thanakorn_pak@dusit.ac.th², panwaskosa9@gmail.com³

Received May 21, 2024; Revised August 10, 2024; Accepted August 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดชุมพร เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม คณะกรรมการบริหารกลุ่มและสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. จุดเริ่มต้นของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับสมาชิกและคนในชุมชน จากประเด็นปัญหาหนี้สินและราคากาแฟตกต่ำ โดยกลุ่มได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ เน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิก การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ที่ชัดเจนนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการ, 2. ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกาแฟ ได้แก่ 1) ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน 2) บุคลากรขาดทักษะการบริหารจัดการ

3) พื้นที่การเพาะปลูกลดน้อยลง และ 3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพ คือ การพัฒนาทักษะของสมาชิกให้มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ รวมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; วิสาหกิจชุมชน; จังหวัดชุมพร

Abstract

This research aims to study the development of coffee-producing community enterprises in Chumphon Province. Problems and obstacles of coffee-producing enterprises in Chumphon Province and to find ways to develop the potential of community enterprises in Chumphon Province. It is qualitative research. Collect information from documents and in-depth interviews with key informants, coffee producer community enterprise operators in Chumphon Province, consisting of the group president, group executive committee, and 12 members of coffee-growing farmers in the area. The research results found that 1. The beginning of the coffee-producing community enterprise in Chumphon Province was to create careers, create jobs, and create income for members and people in the community from debt problems and low coffee prices. The group has adopted the philosophy of Sufficiency Economy, emphasizing the participation of the executive board and members, and having leaders with a clear vision and ideology to lead to success in management. 2. Problems and obstacles of coffee-producing community enterprises include 1) lack of working capital 2) personnel lacking management skills 3) decreasing cultivation area. And 3. The approach to developing potential is to develop the skills of members who have expertise in management, including the public and private sectors, who should support and promote enterprises to operate efficiently and effectively to lead to self-reliance and sustainable development in the future.

Keywords: the potential development; community enterprise; Chumphon province

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) เป็นการประกอบการของคนในชุมชนที่รวมกลุ่มกันทำงานโดยกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญา ภูมิรู้ ฐานทรัพยากรที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน มีจุดประสงค์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบการเพื่อบริโภคของตนเอง ทดแทนการนำเข้า ลดการพึ่งพารายนอก สร้างรายได้เพิ่มโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อน มีการพึ่งพา

ตนเองเป็นเป้าหมายเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาหนี้สินและความยากจนได้อย่างยั่งยืน (Yanyong et al., 2018) ดังนั้นวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการจากวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน แล้วค่อยพัฒนาสินค้าและบริการไปสู่ตลาดภายนอกชุมชนหรือท้องถิ่น บนฐานคิดของเศรษฐกิจพอเพียง (Parinyasuthinun, 2017) ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนได้รับความสนใจอย่างมากเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและระบบนิเวศแก่ชุมชนท้องถิ่นหลายประการ เช่น การสร้างรายได้ การบรรเทาความยากจน การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดแรกสู่ประกาศิตตั้งคำขวัญที่ว่า “ประกาศิตใต้ ไหว้เสด็จในกรม ชมไร่กาแฟ แลหาดทรายรี ดีกล้วยเล็บมือ ขึ้นชื่อรังนก” จากคำขวัญดังกล่าวจะเห็นว่าจังหวัดชุมพรเป็นถือเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวและเป็นพื้นที่การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ หลายชนิด ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน และกาแฟ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกาแฟ ซึ่งจังหวัดชุมพรถือเป็นเมืองกาแฟที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นบราซิลเมืองไทย เพราะมีพื้นที่เพาะปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้า มากที่สุดในประเทศไทย โดยในปี 2565 จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้า 1,780,000 ไร่ ผลผลิตเมล็ดกาแฟออกสู่ตลาดจำนวน 24,000 ตันต่อปี สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรมากกว่า 1,500 ล้านบาท (Thairathonline, 2023) การสร้างรายได้ดังกล่าวเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการจัดตั้งวิสาหกิจดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกและคนในชุมชน โดยเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟสามารถนำเมล็ดกาแฟมาขายให้กับวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้ราคาสูงกว่าพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้สมาชิกยังสามารถลงทุนโดยการถือหุ้นตามกำลังทรัพย์และได้ผลตอบแทนคืนในรูปแบบของปันผลกำไรจากการลงทุน (Hunnak et al., 2020) ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนดำเนินการเกี่ยวกับการแปรรูปกาแฟเป็นผลิตภัณฑ์กาแฟสำเร็จในรูปแบบ 3 in 1 และจำหน่ายเมล็ดกาแฟคั่วไปยังร้านค้าต่าง ๆ ทั่วประเทศซึ่งนำไปสู่รายได้ให้กับสมาชิกและเกษตรกรในชุมชนในการพึ่งพาตนเองมาโดยตลอด

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร เนื่องจากปัจจุบันมีจำนวนคู่แข่งที่ผลิตกาแฟเช่นเดียวกันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งจากสถานการณ์โรคระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมามีทำให้หลาย ๆ วิสาหกิจต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทำให้หลายวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งต้องปิดตัวลง แต่มีหลายวิสาหกิจที่ยังประสบความสำเร็จมั่นคง สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร เป็นหนึ่งวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาและส่งเสริมเพื่อให้วิสาหกิจมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นการศึกษาวิจัยการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร จะเน้นศึกษาพัฒนาการ การบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพที่เข้มแข็งยั่งยืน รวมทั้งการเป็นต้นแบบในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรในด้านพัฒนาการแนวความคิดในการดำเนินงานและหลักการบริหารจัดการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดของวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่เกิดจากชุมชนซึ่งต้องการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการ บริหารจัดการเชิงธุรกิจ แต่ไม่ได้ต้องการทำธุรกิจเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงให้สมาชิก ซึ่งถ้าทำคนเดียวก็จะทำไม่ได้ หรือถ้าไปรวมกับสหกรณ์ใหญ่ ๆ ก็ยุ่งยากลำบาก จึงเป็นการร่วมกันสร้างระบบสวัสดิการให้ตนเองเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่กลุ่มอาชีพ และคนในชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจให้เป็นรูปธรรม ซึ่งในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ระบุไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยที่ทุนของชุมชน ไม่ได้หมายถึงเพียงแต่เงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา เป็นต้น (Secretariat Office of Community Enterprise Promotion Board, 2005) เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างรายได้ การพึ่งพาตนเองนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง (Chimblee, 2012) ซึ่งการทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการประชาชนที่เข้มแข็ง คือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคน ทรัพยากร และความรู้ ให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการและการพัฒนาที่เกิดจากภายในชุมชน เพื่อค้นพบที่แท้จริงของตนเอง คือ ทุนที่เป็นทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และทุนทางสังคม (Somwattanasak, 2005) ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงมีแนวคิดแบบปรัชญาการพึ่งตนเองและเน้นความพอเพียง มีการเรียนรู้ในระดับปัจเจกหรือเฉพาะบุคคล ครอบครัว และชุมชนใช้เครื่องมือและวิธีการที่เน้นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในลักษณะพลังร่วมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยและกระบวนการผลิตมีการจัดการที่เน้นการผลิตโดยมวลชนโดยมุ่งการแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหารโดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักคิดสำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค

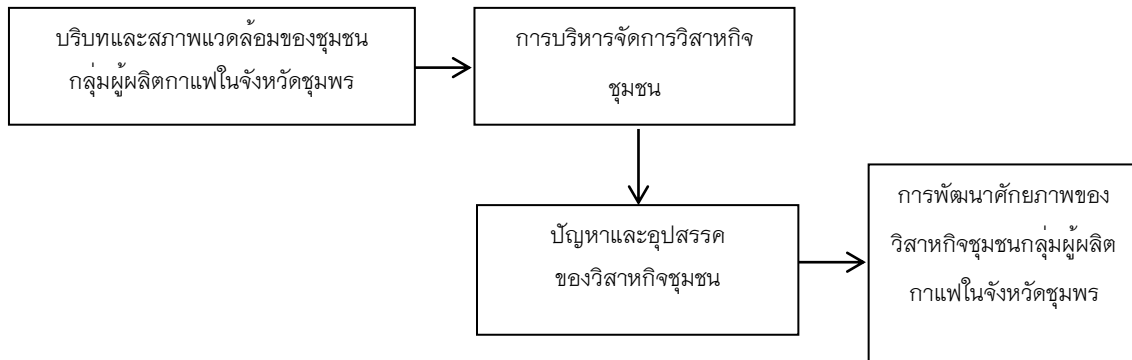
สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน คือการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนโดยอาศัยทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งวัตถุดิบ แรงงานและภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการพึ่งพาตนเองที่นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

แนวคิดการบริหารจัดการ

การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์การให้ก้าวไปข้างหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในราวช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ผู้บริหารที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่ว คือ Henri Fayol ได้เขียนหนังสือ ชื่อว่า Administration Industrielle et Generale ได้เสนอว่าผู้บริหารต้องมีหน้าที่หรือการจัดการดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) การวางแผนทางเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 2) การจัดองค์การ (Organize) คือ การจัดโครงสร้างขององค์การทั้งการระบุตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบและสายการบังคับบัญชา 3) การสั่งการ (Command) คือ ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชากำหนดภารกิจและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติ 4) การประสานงาน คือ การประสานงานภายในองค์การเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน และ 5) การควบคุม คือ ผู้บังคับบัญชากำกับควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย (Serirat, 2002) นอกจากนี้ในการบรรลุความสำเร็จตามแนวคิดของ Fayol ยังไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการบริหารจัดการควรมีประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้การบริหารงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ 2) การมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว 3) การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 4) การดำรงไว้ซึ่งสายงาน 5) การแบ่งงานกันทำ 6) ระเบียบวินัย 7) การถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม 8) การให้ประโยชน์ตอบแทน 9) การรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง 10) ความมีระเบียบเรียบร้อย 11) ความเสมอภาค 12) การมีเสถียรภาพในการว่าจ้าง 13) ความคิดริเริ่ม และ 14) ความสามัคคี (Suyaprom, 2012)

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการคือการบริหารหน้าที่ต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคน การประสานงาน การควบคุม รวมทั้งการให้ความสำคัญเกี่ยวกับผลประโยชน์ตอบแทนและการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนคือ วิสาหกิจผู้ผลิตกาแฟที่ได้รับการรับรองรางวัลเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดชุมพร ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกาแฟบ้านถ้ำสิงห์และวิสาหกิจกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเล

2. ขอบเขตด้านเวลา คือ มิถุนายน 2566 ถึง 30 พฤษภาคม 2567

3 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ที่เป็นการกรรมการและเป็นสมาชิกของกลุ่ม ได้แก่ ประธานกรรมการ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 12 คน

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใช้การวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา โดยใช้เอกสารที่มีความหลากหลายทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เช่น เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมการเกษตร รายงานการสัมมนา บทความจากหนังสือพิมพ์ ข้อมูลออนไลน์ บทให้สัมภาษณ์ทางสื่อออนไลน์ เป็นต้น เอกสารดังกล่าวช่วยในการทำความเข้าใจประเด็นวิจัย เช่น สภาพปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจชุมชน ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาวิสาหกิจชุมชน

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ประธานกรรมการผู้ที่มีบทบาทในการริเริ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ 2) คณะกรรมการกลุ่มที่มีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่ม และ 3) สมาชิกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และกล้องถ่ายรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปแบบของข้อเขียนหรือเอกสารและคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Chuto, 2002) การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นจากการจัดข้อมูลที่ได้อาจทั้งหมดอย่างเป็นระบบก่อนแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธี 3 ประการ คือ 1. การลดทอนข้อมูลและกลั่นกรองข้อมูลโดยการย่อหรือทอนข้อมูลลงเอาเฉพาะความหมายที่สำคัญ 2. การแสดงและพรรณนาข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงด้วยเหตุและผล และ 3. การหาข้อสรุปและตรวจสอบผลการวิจัย และนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) เพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและผลการวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) และตรวจสอบสามเส้าด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรในด้านพัฒนาการแนวความคิดในการดำเนินงานและหลักการบริหารจัดการ พบว่า มีจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งวิสาหกิจในบริบทที่แตกต่างกัน ในขณะที่รูปแบบในการดำเนินงานและหลักในการบริหารจัดการมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันดังนี้

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟบ้านถ้ำสิงห์

ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ก่อตั้งอย่างไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2510 โดยคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านถ้ำสิงห์ โดยนายนิคม ศิลปศร เป็นประธานกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ เกิดจากการที่ในอดีตคนในชุมชนประสบปัญหาหนี้สินกับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร เป็นต้น ดังนั้น ประธานกลุ่มจึงได้ปรึกษากับสมาชิกเพื่อรวมหาแนวทางที่จะสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะนำเงินมาชำระหนี้ให้กับกลุ่มหรือสถาบันการเงินที่สมาชิกเป็นหนี้อยู่ รวมทั้งการเล็งเห็นศักยภาพและเอกลักษณ์ของกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ที่จะสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร ในขณะเดียวกันต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของชุมชน จึงได้จัดตั้งวิสาหกิจกลุ่มกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ขึ้น โดยดำเนินการแปรรูป

ผลผลิตกาแฟให้เป็นผลิตภัณฑ์กาแฟสำเร็จรูป ในรูปแบบของ 3 in 1 เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคผ่านช่องทางต่างๆ ควบคู่กับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและมุ่งเน้นกระบวนการผลิตแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Zero Waste) ตลอดจนเชื่อมโยงธุรกิจกาแฟกับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาตนเอง

สำหรับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกาแฟถ้ำสิงห์ พบว่า ยึดหลัก “กลุ่มเป็นที่พึ่ง” โดยมีรูปแบบการบริหาร ดังนี้ 1) การคัดเลือกคน โดยเลือกคนที่มีคุณลักษณะหัวใจสามประการเป็นคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่พึ่งของสมาชิก 2) กฎระเบียบข้อบังคับไปในทิศทางเดียวกัน 3) มีการจัดทำระบบบัญชีที่ชัดเจน 4) มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น ทุนการศึกษา การจัดแข่งกีฬา เป็นต้น จากการบริหารจัดการดังกล่าวส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนกาแฟถ้ำสิงห์ประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จเกิดมาจากการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี กล่าวคือ 1) ผู้นำกลุ่มมีความเด็ดเดี่ยว คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์และทิศทางที่ชัดเจน มีความรู้และประสบการณ์ มีความเสียสละที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นผู้ที่พยายามพัฒนากลุ่มเพื่อให้มีการสมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาจึงทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) ผลิตภัณฑ์กาแฟบ้านถ้ำสิงห์เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ 4) ให้ความสำคัญกับรักษามาตรฐานของคุณภาพของสินค้าและส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จดังกล่าวพิจารณาได้จากการได้รับรางวัลต่างๆ เช่น ควอลิตี้ อวอร์ด 2558, OTOP Product Champion ระดับ 5 ดาว ในปี 2553 และในปี 2556

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเล

ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเล ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2539 ริเริ่มโดยนายสันติ ใจรัักษ์ การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเลเกิดต้องการช่วยเหลือเกษตรกรชาวเขาทะเลที่ประสบปัญหาราคากาแฟตกต่ำ อันเนื่องมาจากก่อนปี 2539 เกษตรในพื้นที่ตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร มีการปลูกกาแฟจำนวนมาก เพราะเห็นว่าราคารับซื้อเมล็ดกาแฟค่อนข้างสูง ต่อมาในปี 2539 ผลผลิตกาแฟมากกว่าความต้องการส่งผลให้ราคาขายต่ำกว่าต้นทุนการผลิต จากปัญหาดังกล่าวเกษตรกรชาวสวนกาแฟเขาทะเลจึงรวมกลุ่มกันจัดตั้งวิสาหกิจกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเลเพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและคนในชุมชนผู้ปลูกกาแฟ โดยดำเนินการแปรรูปผลผลิตกาแฟให้เป็นผลิตภัณฑ์กาแฟสำเร็จรูป ในรูปแบบของ 3 in 1 โดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน

สำหรับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเล พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยึดหลัก 4ก ได้แก่ 1) กลุ่ม คือ สมาชิกในกลุ่มทานกาแฟของกลุ่ม ผลิตเองบริโภคเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อ 2) กฎระเบียบ ต้องมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก 3) กรรมการต้องเป็นผู้นำและกล้าตัดสินใจที่จะนำทีมไปทิศทางไหน แบ่งหน้าที่งาน และมีการ

ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก 4) กิจกรรม เป็นกิจกรรมรวมกันของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนหล่อหลอมให้ทุกคนมีคุณธรรมและเสียสละทั้งในระบบงานและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของกลุ่ม คือ สมาชิกในกลุ่มทานกาแฟของกลุ่ม (ผลิตเอง บริโภคเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อ) และสมาชิกได้รับประโยชน์ในรูปแบบปันผลเงินคืน จากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุที่นำไปสู่เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ คือ กลุ่มโดยยึดหลัก 4 ก ได้แก่ กลุ่ม กฎระเบียบ กรรมการ กิจกรรม จนนำไปสู่การได้รับรางวัลต่างๆ จำนวนมาก เช่น รางวัลชนะเลิศประเภท กลุ่มเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ปี 2545 (วันพืชมงคล) ผู้พัฒนากาแฟดีเด่น ปี 2551 งานไทยแลนด์อาเซียนคอฟฟี่ แอนด์ที่ 2008 ครั้งที่ 5 รางวัลชนะเลิศการประกวดอาหารแปรรูปจากพืชผลทางการเกษตร ปี 2545 กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับภาค ปี 2545 รางวัลชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์ใหม่/ นวัตกรรมใหม่จากสินค้า OTOP ปี 2553 รางวัลชนะเลิศการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทเครื่องดื่ม ปี 2546 และโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2550

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพร ทั้ง 2 แห่ง มีลักษณะของปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟบ้านถ้ำสิงห์

ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ประสบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการขยายกำลังการผลิตเนื่องจากรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์กาแฟลดน้อยลง 2) บุคลากรขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่บุคคลากรมีทักษะเพียงแค่การผลิตสินค้าเท่านั้น แต่ยังขาดทักษะและความสามารถอื่นๆ เช่น การตลาด การพัฒนานวัตกรรม เป็นต้น 3) พื้นที่การเพาะปลูกกาแฟลดน้อยลงเนื่องจากเกษตรกรบางส่วนหันไปปลูกทุเรียนมากขึ้น

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุ

ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุประสบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน 2) เครื่องจักรและอุปกรณ์ยังมีขนาดเล็ก 3) ปัญหาขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ เนื่องจากแรงงานที่เข้ามาทำงานในวิสาหกิจบางคนเป็นเจ้าของสวนทุเรียน เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตก็ลาออก 4) แรงงานขาดความรู้ในการ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่จ้างทดแทนคนในพื้นที่ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรทั้ง 2 แห่ง ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนกาแฟบ้านถ้ำสิงห์ ควรประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อหาแหล่งสนับสนุนเงินทุนรวมทั้งควรมุ่งเน้นความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาสำหรับการเรียนรู้วัฒนธรรมการผลิตร่วมกันซึ่งจะทำให้การพัฒนาศักยภาพในการผลิตได้มาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น เช่น กาแฟเพื่อสุขภาพ

ซึ่งมีราคาที่สูงกว่าตลาดทั่วไป จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นแม้ว่าปริมาณผลผลิตน้อยลงจากการลดพื้นที่ปลูกกาแฟ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟทำสวนเขาทะลุ ผลการวิจัยพบว่า ควรประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เพื่อหาแหล่งสนับสนุนเงินทุนเวียน รวมทั้งให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้สำหรับแรงงานต่างด้าวให้มีทักษะด้านต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานในวิสาหกิจชุมชน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟจังหวัดชุมพร เริ่มต้นจากความพยายามในการแก้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นก่อน แล้วปรับเป้าหมายมุ่งไปสู่การทำธุรกิจชุมชนแล้วนำกำไรคืนแก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ Alter (2007), and Yunus (2007) ที่สนับสนุนให้มองกิจการที่ดำเนินธุรกิจในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดนำกำไรไปช่วยเหลือสังคม สำหรับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนชาวสวนกาแฟ จังหวัดชุมพร นอกจากจะนำแนวคิดวิสาหกิจชุมชนมาใช้เป็นฐานแล้ว ยังนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมมาใช้ โดยพบว่า ทั้ง 2 แห่ง ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาปรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายและแผนการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน สำหรับรูปแบบในการดำเนินงานนั้น พบว่าทั้ง 2 แห่ง มีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งมีการแบ่งผลกำไรให้กับสมาชิกอย่างเท่าเทียม อีกทั้งในการบริหารจัดการของทั้ง 2 แห่ง มีรูปแบบการบริหารจัดการที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีนโยบายในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารและสมาชิก รวมทั้งคนในชุมชนมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและพึ่งพาอาศัยกันและกัน จากการดำเนินงานข้างต้น นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือการมีผลกำไรคืนให้กับสมาชิก เงื่อนไขของความสำเร็จของทั้ง 2 แห่ง มีความคล้ายคลึงกัน คือ การมีวิถีดุติบทในท้องถิ่นตนเอง การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์ที่แน่วแน่และการสร้างค่านิยมร่วมความเป็นเจ้าของให้กับสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นจนนำไปสู่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kotas (2015), and Wronka (2013) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับร่วมกันตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนชาวสวนกาแฟซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญของกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง นอกจากนี้การที่ทุกกรณีศึกษาให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินงานเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคมีความคล้ายคลึงกัน คือ ด้านเงินทุนสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แรงงานยังขาดทักษะการบริหารจัดการและการใช้นวัตกรรมการผลิตที่ทันสมัยยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังคงต้องได้

การสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น นวัตกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เป็นต้น สอดคล้องกับ Jentsantikul (2018), and Jintana and Puripanik (2019) ที่พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นมีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานรวมทั้งบุคลากรขาดความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการส่งผลการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้นำจะต้องประสานงานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและความรู้ ทักษะใหม่ๆ เช่น ด้านการตลาด การใช้นวัตกรรมผลิตที่ได้คุณภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังต้องเน้นหลักการบริหารจัดการกลุ่มที่ดีเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมพลังให้กับกลุ่มได้ คือ การสร้างความพึงพอใจ การสร้างความมั่นใจและการสร้างความเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกให้มากขึ้นเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมการผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า รวมทั้งการมีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจะเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างช่องทางการขาย นอกจากนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพจากวิสาหกิจชุมชนจะช่วยสร้างความพึงพอใจ ความมั่นใจและความเชื่อถือให้กับลูกค้า ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มต่อไป

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรมีที่มาของการจัดตั้งในบริบทที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกันคือ การสร้างอาชีพ สร้างโอกาส สร้างรายได้ สร้างชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกและคนในชุมชน สิ่งสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จคือ การมีผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของสมาชิกซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตกาแฟทั้ง 2 แห่ง แม้ว่าการดำเนินงานอาจจะประสบปัญหาด้านเงินทุนและบุคลากร แต่ด้วยการบริหารจัดการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรสามารถขับเคลื่อนธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ เช่น ความรู้ด้านการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้และสามารถแข่งขันกับสินค้ารายอื่นๆ ที่มีในท้องตลาด ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกาแฟในจังหวัดชุมพรมีความแข็งแกร่งในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการพัฒนาทักษะความรู้ด้านบริหารจัดการ เช่น ความรู้ด้านนวัตกรรมการผลิต ความรู้ช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับบุคลากรและแรงงานอย่างต่อเนื่อง
2. ควรประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น
3. ควรหาแหล่งสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังการผลิตให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษานวัตกรรมการผลิตสินค้าที่ตอบโจทย์กลุ่มคนรักสุขภาพเพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง

References

- Alter, K. (2007). *Social enterprise typology*. <http://www.virtueventures.com/setypology.pdf>
- Chimlee, K. (2012). *Knowledge management models for local wisdom in wickerwork handicrafts: A Case study of local community enterprises in Nakhon Ratchasima province*[Doctoral dissertation, National institute Development Administration].
- Chuto, N. (2002). *Qualitative research*. Matt Poet Publishing
- Hunnak, C., Montriwat, P., & Katekao, V. (2020). Guidelines for community enterprise management: A case study of agricultural demonstration center of community shop at Tha Sao Subdistrict, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. *Journal of Thai Ombudsman*, (13)2, 21–53. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman/article/view/244504>
- Jensantikul, N. (2018). Potential of community enterprises in lower central provinces region 1 in the context of the ASEAN community. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 37(4), 78–87. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/polscicmujournal/article/view/125930>
- Jintana, S., & Puripanik, T. (2019). A problem, limitations and approaches for strengthening of community-based enterprises in Thailand. *Journal of Politics, Administration and Law*, 12(3), 179–193. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/polscilaw_journal/article/view/256808
- Kotas, M. (2015). Key success factors for social services organizations in Poland. *Management*, 19(2), 122–135. DOI:10.1515/manment-2015-0018

- Parinyasuthinun, U. (2017). Community enterprise: The paradox of the competition of business. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 37(2), 131–150.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/94867>
- Secretariat Office of Community Enterprise Promotion Board. (2005). *Community enterprise*. Ministry of Agriculture and Cooperatives.
- Suyaprom, S. (2012). *Organization theory and Boddhist management*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Serirat, S. (2002). *Organization and management*. Dharmasarn.
- Somwattanasak, D. (2005). *Community enterprise*. Ministry of Agriculture and Cooperatives.
- Thairatonline. (2023, February 24). *Chumporn robusta coffee*. Thairatonline.
<https://www.thairath.co.th/news/local/south/2323240>
- Wronka, M. (2013). *Analyzing the success of social enterprises–critical success factors perspective*.
<http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-02-4/papers/ML13-296.pdf>
- Yanyong, T., Ktittimethi, K., & Aunggurasiri, A. (2018). *Management process of community enterprises for sustainable development case study: Enterprise community in Nan Province* (Research report). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Yunus, M. (2007). *Creating a world without poverty: Social business and the future of capitalism*. Public Affairs.